

ANA BOLAVA
PRIPOVEDAČ

NASLOV ORIGINALA

Vypravěč

Anna Bolavá

© ANNA BOLAVÁ, 2022

FIRST PUBLISHED IN 2022 BY EUROMEDIA GROUP, A.S. - ODEON,

NÁDRAŽNÍ 896/30, 150 00 PRAHA 5

© ZA SRPSKO IZDANJE IMPRIMATUR, 2025.

IZDAVAČ:

Imprimatur d.o.o.

Dunavski kej 22

Beograd

office@imprimatur-izdavastvo.rs

ZA IZDAVAČA: Boris Maksimović

LEKTURA: Marija Pejić, Sonja Lero Maksimović

DIZAJN KORICA: Dragana Vasić

GRAFIČKA PRIPREMA: Sonja Lero Maksimović

ŠTAMPA: Štamparija Topalović, Valjevo

ZA ŠTAMPARIJU: Miodrag Topalović

TIRAŽ: 500

GODINA: 2025.

ISBN: 978-86-6188-017-9

TSUD-COC-002119

Knjiga je objavljena u sklopu projekta VAN MARGINA, čiju je realizaciju pomogao program KREATIVNA EVROPA.

Izdavanje ove knjige finansijski je podržalo Ministarstvo kulture Češke Republike.

**Sufinansira
Evropska unija**

**MINISTERSTVO
KULTURY**

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the European Education and Culture Executive Agency can be held responsible for them.

Sva prava zadržana. Nijedan dio ove knjige ne može se reprodukovati niti koristiti u bilo kojem obliku bez prethodne saglasnosti izdavača.

Ana Bolava

PRIPOVEDAČ

Prevod:

Milka Kovačević

Ovo pričam ja. Kad ne mogu da se suzdržim,
izlivam se u **masnim slovima**.

Nisam svemoguć, a i ne želim biti.
Ne pričam bolje, pričam drugačije.

Štitite prirodu.

LEGENDA O MALOM ZAMKU NA BJESTVINAMA

Nekada davno, Bjestvine nisu bile samo nepregledne šume od kojih je putnike namernike hvatala jeza. Usred prostranog imanja stajao je mali zamak. Grof koji je naredio da se zamak sagradi za njega i njegovu ženu voleo je biljke svih veličina i boja, a svoje bogatstvo nije trošio na opremanje raskošnih soba, već na proširivanje čarobnih vrtova. Među vrtovima, isticala se visoka staklena zgrada, koja je kod posetilaca izazivala divljenje i poštovanje. Međutim, magični staklenik, koji kao da je noću sijao plavom svetlošću, za posetioce nije otvarao svoja vrata. Mirno se prepuštao samo gospodaru Bjestvina, koji je u njemu skupljao egzotično cveće, da bi se ono obavijalo oko njegovih udova, da bi vodilo njegove korake, da bi upravljalo njegovim rukama i da bi pomeralo njegovu glavu. Vrt je s vremenom sve bujnije cvetao, dok je imanje oko njega tonulo u zapuštenost. Ostali ljudi nisu razumevali slatke mirise nepoznatog cveća i u grofovoj strasti videli su samo razmetljivost.

Nad zamkom je visila mračna senka. Sluge se nisu osećale dobro. Kao da im je na tom mestu nešto čitalo misli i potom ih zamenjivalo nemirom i njihovom sopstvenom taštinom. Ljudi su nestajali jedni za drugima, baš kao i svinje, konji i krave u okolini. Da nije grof možda posadio mesoždernu biljku koja guta bez žvakanja? Danima u vrtovima vlada tiha teskoba, a noću strašno tutnjanje, vrisak i sladak okus krvi. Zemlja se toliko trese da zidovi zamka pucaju. Glavni baštovan retko kad na svom licu ima osmeh, brige mu sve više produbljuju bore, koje podanici, željni objašnjenja, ne znaju da protumače. Grof ćuti. Njegovi pokreti su trzavi i nemirni, a iz njegovih očiju isijava svetlo koje peče. Saživio se sa divljom baštom i histerično je srećan. Zaista je stvorio nestvarno gladno biće. Ogromnog crva punog njihovih misli, koji je iskopao gnezdo ispod velikog komposta naslonjenog uz zid. Sa kog kontinenta dolazi? Na kom listu ili u kom korenu je njegova klica doneta u vrt? Ili je možda rođen ovde, iz nenormalne ljubavi čoveka prema truležnoj zemlji?

Crv u zemlji usred Bjestvina postaje savest celog kraja. Bez stida guta smešne ljudske želje i strahove i vraća ih na površinu u obliku osećanja krivice. Stvorenje iz podzemlja sa nerazvijenim vidom odlično manipuliše mislima, a tokom toplijih meseci stalno gladauje. Zimi spava toliko dugo da bi se ljudska misao navikla na ideju da je sve to samo noćna mora. Da to i nije nešto stvarno, protiv čega treba da se bori.

Dugi niz godina sujetni vlasnik imanja podređivao je sve što je imao životnom ciklusu egzotičnih

biljaka. A kada se jednog dana kompost kod zamka toliko raširio da je trulo lišće počelo da se preлива preko zida u šumski rezervat i kad se u okolini više nije dala pronaći nijedna hranljiva kvarna misao, zemlja se toliko jako zatresla da je puklo levo krilo zamka, a zid se sručio na bračni krevet spavaće sobe.

„Šta hoćeš više?“, pitao je gospodar nakon što je vlastitim rukama raskopao podzemno skrovište i našao oklopna leđa uvijenog crva.

„Trebam mi onaj koga najviše voliš“, zarezala su okrugla usta puna oštarih iglica.

Grof se srušio. Ponudio je crvu najvrednije drveće, biljke i životinje iz celog sveta, samo da ne bi morao da žrtvuje svoju ženu.

„Šta ako ti je ne dam?“, ponovo je usred jedne noći razbacao kompost. Crv se osmehnuo i poslao gospodaru svoju misao. Predstavu onoga što će uslediti ako ne zadovolji svoju mučnu glad. Gospodar Bjestvina je briznuo u plač. Nije jeo, nije pio, nije govorio, a onda je jedne noći punog meseca ubio svoju najmiliju nožem. Telo još uvek natopljeno toplom krvlju odneo je kod zida, tačno prema uputstvima. Gomila zemlje ispustila je uzdah zadovoljstva.

Tlo je prestalo da se tresе. Drveće je raširilo grane ka suncu, a ptice su zapevale veselim cvrkutom. Međutim, malo ko se sećao da se gospodar ikada više nasmejavao. Divlji vrt širio je svoje telo i bez stida uzimao sve ono za čim je čeznuo. Čak ni baštovan nije imao srca da obuzdava te razorne izdanke, jer to bi bilo kao da seče ruke samom

grofu. Tokom velikog požara, gotovo svi su se kmetovi odatle razbežali. Legenda kaže da je, nakon što je zamak izgoreo, vlasnik Bjestvina proživeo svoje poslednje dane iza matiranih stakala svog plavog staklenika. Preostalu imovinu ostavio je baštovanu, jedinom čoveku koji je znao šta je ovim biljkama potrebno...

Ako pripovedač naše priče ima ruke i noge, onda se upravo uspeo na drvo i udobno se smestio u njegovoj krošnji. Jedno stablo mu je omiljeno, smešteno u divljem voćnjaku zamka koji upravo očekuje povratak svog gospodara. Da li će ga pripovedač poslati tamo već danas? Da li će konačno doneti odluku? Mrzovoljno stvorenje što vlada onima koje je pretvorilo u svoje likove sedi na oguljenoj kori najčvršće grane: noge mu sada vise i njima veselo maše tamo-amo. Izgleda neodlučno, ali mu u očima izbijaju iskre zainteresovanosti. Stomak mu je prazan i počinje da se znoji, ali onda pomisli na vetar. Voljeni vetar. Zaista je dovoljna samo jedna misao, bezazlenija od reči izgovorene naglas ili napisane na papiru, i svež povetarac mu prelazi preko krzna na leđima. Grane oko njega blago se zanižu. To ga raduje. Avantura. Na prvi pogled slučajnost, a u suštini čist hir. Njegove ideje ponekad su dosadno sive, poput veša što visi među zgradama, a ponekad toliko nestvarne i fantastične da zbunjuju one sramežljive slušaoce koji zaziru od odvažnosti. Možda će dopustiti vetru da uđe neposredno u priču. Mogao bi da podigne gomilu opalog lišća i kovitla je iznad dečjih glava. Zamišlja stranice svoje jedine knjige – kako ih isprva slaže, a potom kida. Jer neće baš sve zadržati, nešto se mora i

uništiti, to ne bi propustio. Fragment kao pobe-
da. Kao ta neobična stvar na leđima. Može se
češati o deblo, izgrebati do krvi, ali ona je i dalje
tu. Mrzi ga da priča iz početka. Radije će zagristi
pretposljednji deo, onaj koji je najsvežiji iz njego-
ve gladne sadašnjosti. Nazvaće ga *Dolazak*. Ili
Povratak. Zabija svoje crne nokte u drvo jabuke,
naginje glavu i počinje da mrmlja. Ne voli malu
decu. Radije bi slušao roktanje svinja u štali nego
to dosadno mucavo detinjstvo započeto osam-
desetih godina. Nervozna sveprisutna stvar na
drvetu je izbirljiva, sebična i zla. Sada je zanima
samo ono što pričaju već odrasla braća u izubija-
nom kombiju. Unutra su deca ove priče, koja su
sad već napunila četrdeset godina i odlučila da se
vrate – upravo stižu!

Anatomija ljudskog tela u mnogo čemu pod-
seća na anatomiju utovljene svinje. Ko od vas
može da razlikuje srce zaklane svinje od svoga?
Znate li da budući lekari svoje prve hirurške
rezove uvežbavaju u klanicama? Svinje, svinje,
svinje! Zašto ga zanimaju prvenstveno svinje?!

Da je skočio dole, pretrčao preko smrznute trave
do ogromne gomile trule zemlje i počeo da kopa,
sigurno bi u dubini pronašao mnogo papaka
i pokazao ih svome gledaocu. Ali on je goto-
vo ljudski škrt. Legendarni pripovedač imao je
najbolje učitelje u umeću lukavosti, zarazio se
direktno od svojih ovozemaljskih junaka. On je
uporan sakupljač svinjskih udova, ali ih nikome
ne pokazuje. Dobija ih na poklon. Za utehu, da
izdrži sam sa sobom u svojoj nevidljivoj koži.

Tako se i onaj koji ume da pripoveda konačno uspravi na prastaraj grani. Ispravlja leđa kako bi video u daljinu. Doziva ih. Usput ih malo zastraši i zavadi, dugo je bio sam i jedva čeka da čuje bes u punoj snazi glasa. Što se više približavaju, to čvršće može da stegne uzde oko njihovih glava. Vetar! Danas mora da duva kako treba! Ledeni vetar čuje sve.

POVRATAK

(MAJ 2011)

„Nikada ne dolaze na vreme.”

Bara je već od jutros neprijatna. Ima veliku želju da sedne na trotoar pored kofera, ali zemlja je hladna i boli je stomak. Duva ledeni vetar i iz oblaka koji se nadvio nad gradom svakog trenutka prolomiće se kiša.

„Hoćeš li ga nazvati?”, obruši se na Jahima poprilično oštro.

„To je samo pet minuta”, Jahim stoji okrenut leđima. Gleda u svoj telefon i u isključenje s auto-puta kod benzinske pumpe kraj koje čekaju prevoz. Minuti prolaze. Stigli su ranije, ali to važi samo za njih. Izubijani kombi, koji se još uvek ne nazire u nizu nadolazećih vozila, zbog toga neće ubrzati.

Jahim se okreće ka svojoj ženi. Bara ćuti, ali on zna šta joj se mota po glavi. Njegova krivica je to što su sada ovde bez auta. Mučno će se voziti na zadnjim sedištimama poslovnog vozila njegovog nepouzdanog brata. Do Bjestvina. Nema šta da doda.

„Da nam odem po kafu?”, Jahim primećuje da se Bara trese. Ona odmahne glavom. Kako bi mogao da kupi kafu sa rukom u gipsu? Morala bi i

ona da ide s koferom i da uradi to za njega. Kao i sve ostalo poslednjih dana. Ili možda poslednjih godina? Osim toga, kafa je pedeset kruna, može li Jahim da pređe preko toga?

„Gledaj”, pokaže Bara na prilazni put i oseti grč u stomaku. Već dolaze. Vitekov auto je nemoguće prevideti. Star, ogroman i obično pun smeća. Kao nostalgично čudovište napunjeno svim i svačim iz prošlih vremena, prekriveno nalepnicama i ispisano potpisima fanova i dugokosih kolega muzičara. Najveće iznenađenje današnjeg jutra, međutim, neće biti neobični prtljag, već devojka koja sedi pored vozača.

„Gde ste”, Vitek klimne glavom izlazeći iz auta i pozdravljajući rođake. Jahim nežno zagrlji mlađeg brata zdravom rukom. Bara je pomalo suzdržana, ali ubrzo dobija poljubac u obraz. Pocrveni i skrene pogled. *Vitek ima tamne krugove oko očiju, tiho guta još jednu misao. I kosa mu je opet raščupana, kao kad je bio mali dečak.* Iza Viteka stoji njegova devojka, spremna da pruži ruku, ali naposljetku se odluči samo da mahne.

„Poznajete Miju?”

„Poznajemo”, reče bračni par u isto vreme. Oboje se sećaju njene oskudne odeće one večeri kad su je upoznali. Kada se potpuno skinula, napustili su celi *kulturni* događaj. Oboje su sada iznenađeni što su još uvek zajedno.

„Hoćemo li još kafe?”, Vitek obgrli Miju oko ramena, ne čekajući odgovor. Ubacuje Jahimove kofere pozadi i odlazi po kafu. Ostatak posade smešta se u vozilo, zabrinut za neprijatnu tišinu koja se već širi po plafonu i poput pauka spušta niz zidove.

„Dakle, ti si sa Vitekom...”, Bari se suši grlo. Zaista je s njom ostao sve ovo vreme?

„Šta si s-skrivila, da ideš i ti?”, dodaje Jahim.

„Šta bih skrivila?”, Mia se zbunjeno nasmeje. „Radujem se.”

„Čemu, molim te?”, izgovori Bara previše oštro. Jahim spusti zdravu ruku na njeno koleno.

„Svemu. Treba nam promena, živećemo na Bjestvinama neko vreme.”

Bračni par Križ se pogleda.

„Ali na Bjestvinama se ne može živeti, to valjda znaš?”, upita Jahim. Do sada je samo njegova žena bila neraspložena. Sada i njega obuzima razočaranje. Cilj njihovog zajedničkog putovanja unapred je određen i nikakva glupa kafanska striptizeta neće ga poremetiti.

„Videćemo...”, izgovori Mia sebi u bradu i nasloni se na sedište. Više neće gledati pozadi.

„Nećemo mi ništa videti, sve se već zna”, kaže Bara. Jahim je hvata za ruku. Ona duboko udahne. Šta im sad ta devojka priča! Za nedelju dana očišćene Bjestvine biće na prodaju, jednostavan plan s jednostavnim ishodom, i gotovo.

Vitek se konačno vraća u auto. Nosi dve tople čaše. Jednu pruža Miji, drugu pažljivo pruža pozadi. Bara je iznenađena. Lep gest. Kafu uzima postide-no i zahvaljuje.

„Boli te?”, upita Vitek brata vezujući pojas.

„Ne boli ruka, već rebra.”

„I leđa”, dodaje Bara.

„Imao si sreće...”, oglasi se Mia, ali se ne okreće prema njima. Bara pažljivo srće kafu iz rupice na

poklopcu i na trenutak zatvara oči. Uostalom, ona ne mora da se dopadne toj devojci. Ne mora uopšte da se druži s njom. Otići će, obaviće šta treba i možda se više nikada neće sresti.

Vitek pali motor. Polaze. Jahimu krči stomak, jutros nije mogao ništa da pojede. Nikada ne jede kad putuje. Kada vozi sam, usredsređen je na put, pa se nervoza može izdržati. Kada ga vozi neko drugi, to je već pakao. Ali kada će ponovo voziti sam? Bara mu nudi kafu, Jahim okleva. Mora se uveriti da se ne dešava ništa strašno. Tu je s porodicom, Vitek će voziti pažljivo, ne suviše blizu ivice, i zaustaviće se kad god zatreba. Ništa im ne pretil, osim što se svakim kilometrom približavaju Bjestvinama. Jahim Križ zdravom rukom polako uzima ponuđenu čašu, pa opeče jezik i gornje nepce, a misli mu na trenutak odlutaju negde drugo.

Pre nekoliko dana udario je grom u susedno stablo. Izgorelo je suvo drvo šljive, prekriveno osinjim gnezdnom, pa sada imam mnogo bolji pogled na predeo. Običan smrtnik ne bi video ništa, vrhovi krošnji bi ga ometali. Izgladnela stvorenja poput mene mogu da nadgledaju šume i daleke njive i uživaju u svojoj moći. Približavanje kombija počinje da mi izaziva neprijatno trnjenje po telu. Kao da sam i ja čovek, pa se plašim da ih sretnem. Svi su moji, ali ih ne volim. Jedan od njih je opasan. Od malih nogu ume da stisne zube i da se izmigolji iz tesnih koordinata tačno definisanih poglavlja. To se ne bi dopalo nijednom tvorcu. Nju mi već sad dovode, zadovoljno se osmehujem granama. Ona će biti moj začim. Puna ukusa i strasti, dovoljno da održi život nepromenjenim još dugi niz godina. Ali jedno po jedno. Oni se vraćaju... ali kuda tačno? Na mapi postoji mnogo mesta koja podsećaju na kraj sveta. Strah i užas i bes. Šta će tu zapravo raditi? Kako ću ih vezati dok se obrok ne spremi za zalogaj?

Dlakavi stvor skoči sa drveta u travu i jurne kroz baštu. Toliko je ucviljen da zastraši i ptice, dok mu kopita u trku raspršuju mraz. Juri ka zidu, ka kompostu zamka, po svojoj zamišljenoj stazi. Trči i skače po gomili zemlje, koja je danas,

po njegovoj želji, mekana. Razgrće rukama zemlju obasjanu jutarnjim suncem, nogama se odbacuje od tla, duboko udahne, a zatim zaranja glavom najdublje što može... Reži kao izgubljeno mladunče, ali niko ga u dvorištu ovog zamka ne čuje. Kao da je samo zemlja ovde uzvratila odgovor. Trese se do temelja, jer se duboko u njenim korenima kreće nestrpljivi crv. Neka sada budu deca! I neka ostanu deca što duže! Sve dok slojevi sveže odbačenog materijala ne počnu isparavati. Čudovišno stvorenje grabi prljavštinu u usta i grize. Zatim usisava razne sokove, ali ih nema mnogo. Već dugo ovde niko nije ostavio svoju radost, strah ili osećaj krivice. U utrobi ogromnog komposta začu se krčanje. Tako bi voleo da počne da isparava, iako trenutno nema mnogo toga što bi moglo da ispari....